

NEMZETI

TÁRSALKODÓ

Februarius 16dik napján 1836.


 ÚTAZÁSOK - NEMES TORDA VÁRMEGYE
 VÉCSI JÁRÁSÁBAN.

Nemes Torda vármegye vécsi-járása, noha sok érdekes tekintetben megérdemli a' hazai közönség' figyelmét, ország ismeret íróink még is olyan felületesen írnak rólla; mint a' hód kisebb foltjairól az égészek. Ez által indítatva, a' kérdéses járásbani utazásaim' leírást hazafiársaimmal közleni kötelességemnek tartom.

Vécs — a' járás' koronája — vala utazásaim mindenkori kezdő pontja, e' légyen tehát író-tollam' első tárgya-is.

Vécs fekszik az é. szélességnek $46^{\circ} \times 45'$; és a' k. hosszáságnak $42^{\circ} \times 45'$ alatt, a' Maros' jobb partján. A' múlt évszázadokban országszer-te híres vára épült a' helység' feletti dombra, 's magas helyezetéből már távolról mutatja, hogy fejedelmi embereknek volt hajdani lakhelye. Ez által egy három emeletü és négy szárnyú kastély-ból tökéletes négyszegbe — *quadratura* — építve: n. nyugoti szegeletét őrizi egy sok oldalu bástya, mely a' kastély' falainál egy emelettel magossabb, — ennek társa a' déli szegeleten alapfalaiból ki-emelkedve várja további építetését; n. keleti és északi szegeleteit védik a' kastély falainál nem

magosabb két bástyák, melyeken valaha erkélyek voltak, mint a' falakban álló tartókövek mutatják. A' délkeleti szárny olyan közel áll a' Marosnak magas partjához, hogy ezen oldalról több védelemről gondoskodni nem volt szükséges, a' más három szárnyokat sánczok kerítik, mellyek körül a' nagy és csonka bástya közöttin felvonó híd szolgál bemenetelül. A' híd ajtó' homlok kövére gothus betűkkel e' van írva: *Anno 1517. Vigillandum est semper. Math. 20. — és — O quam felix Civitas vel Castrum cum tempore pacis bellum excogitat. Cicero.* Volt a' kastély' udvarán egy méj kút-is, mely jelenleg bé van telve. Az északi bástya' fedelezetében van egy harang, mellyen a' gothus írást elolvasni nem tudtam a' rövidítések miatt. Kivül a' kastély' sánczain a' mult év században egy olasz ízlésű ház és egy török mecset idomú bástya készült.

Ugy vélekednek némeltyek hogy a' várat rómaiak kezdték volna építeni, 's véleményüket támogatják a' vár kertben lévő keskeny töltött-út' létével, mely épen nincs rómaisán készülve. A' Transilvania' írója pedig *dák* eredetűnek tartja, mivel' a' vécs név *sláv* nyelven várat vagy kastélyt jelent.

En a' várban semmi római jelre nem találtam, már pedig a' nagy nemzet minden erdélyi váraiban, vagy várasaiban emlék köveket béjeges téglákat 'sat. hagyott maga után, a' vécs név egyedül nem elég erősség a' sláv eredetre, sőt: a' nagy bástya alapfalai között lévő, úgy nevezett föld alatti templomnak gothus boltozatja egészen újabb időre mutat. A' kerti út — vélekedésem szerint — azon gazdag birtokosok, készítették, kik a' báró Kemény familiának Sajómejéki jószágait-is birták a' vécsi uradalommal együtt, — minthogy Sajó felé most is ezen jár-

nak. Láttam ugyan Augustus császárnak, egy-
züst pénzt, és Trájánusnak — *Dacia capta* —
kőriratu rézpénzt, melyeket a' várkertben ta-
láltanak, de ez is nem elégséges ok a' vár' ró-
maiságára, mert a' pénz mindenhová elmehet.

Magyar eredetűnek tartom tehát a' várat 's
alapítását tulajdonitom Kendi Ferencz erdélyi
Vajdának. Véleményemet építem azon emlékirás-
ra, mely a' kastély hátulsó szárnyának közép e-
meletében a' közép ajtó felett áll, a' Kendiek
czimerével együtt, mely is ez: *Franciscus Ken-
du Wajwoda Transilv. Siculor. Comes. Anno.
Do. 1555.* Tudjuk azt is hogy Kendi ide-
je körül gothus építési ízlés uralkodott hazánk-
ban. Kendi Ferencz a' kastélynak csak alsó eme-
letét készíthette-el a' többi részei újabb idő'
munkái.

Vécs épületei között jeles az év. ref. tem-
plom, ennek fenéklapja, hangkarja, és szónok
széke 'sibói szürke márványból készült; falain a'
báró Kemény familiának és az ezzel atyafiságban
jött más nagy familiáknak czimerei függenek, 's
ezen tekintetben, úgy lehet nézni a' templomat,
mintegy héráldikai képtárt; sajnálni lehet hogy
tornya nincs, és szép harangjai csak fa oszlo-
pokan zengenek.

Tartatik Vécsen, Sarlos Boldogasszony' nap-
ján sokadalom, melynek legkedvesebb áruja az
ízletes idecsi cseresznye; van sóskutja, és egy vá-
mas hidja. Magyar és oláh lakósi a' helységnek,
földmivelésből, tutajozásból és halászatból élnek.
Ezen kútfők noha elégségesek volnának jóllétük'
eszközlésére, még is egyen kettőn kívül föld-
hez ragadott szegények, — oka ennek a' közöt-
tek lakó zsidóság, mely a' részegeskedésre haj-
landó köznépnek vagyonját pálinkáért magához

szívja. Azonban örvendő jegyzem-meghogy Vécsnek nemesen gondolkozó birtokossai a' zsidó vámpirokat kiirtani 's az erkölcs' javítására oskolát állítani célban vették. Vécs birtokossai a' báró Kemény familia és számos nemesség.

1834ben szent Mihály' havában, Vécsről indulva meglátogattam, felső és alsó Idecset, Felfalut, Orosz Idecset, Idecspatakát, és Erdősakállat.

Felső Idecs, szász helység, és fekszik a' Maros' balpartján; Vécestől $\frac{1}{4}$ órára, lakossi a' vécsi uradalom' zsellérei. A' mit ezekről megjegyezhetnék előfordúl az alsó idecsiekről jegyzeteimben.

Alsó Idecs is a' Maros balpartján fekszik a' felsőtől félóra járásra; lakóssi szászok, kevés oláhok 's néhány magyarok; örökössei: a' Pronai Szent Kereszti, Józsinczi és Macskási m. familiák. A' helység' közepén áll Luther követőinek tornyos temploma, hársfákkal díszesített czinteremben, az hova temetkeznek a' hivek felsőbb rendelések' ellenére. Egyház szolgálai: pap, énekvezér, orgona verő, oskola mester; 's néhány egyházi muzsikások. Szép nézni az isteni tiszteletre omló népet, melynek mind a' két nemen lévő tagjai énekes könyvel 's kezeikben bokkrétát tartva jelennek-meg a' szent helyen, hól egy szívvel szájjal éneklék a' zsoltárokat. Innep napokan, isten tisztelet után, a' nép' vénei — mint megannyi pátriárhák, — vallásos és erkölcs' tanító könyveket olvasnak, az ifiabban halgatják, vagy hasonlókát olvasnak, 's ezek után szelid gyönyörűségekben keresik időtöltésüket. Átalánosan véve, nem csak az alsó idecsi, hanem az egész erdélyi szászok, olly' gondosan ügyel a' népnevelésre, hogy annak sorsához illő tudományos, vallásos és erkölcsi mivelődése mindenütt legyen.

Sajnálni lehet, hogy a' magyar köznép nagyobb része — különösen a' nem szabad magyarok között — úgy ül, vagy áll a' szentegyházban mint Lótnak a' zsodamai út mellett sóbálvánnyá változott felesége: nem ad egy hangot-is mint a' hal, és tanuláshoz nem szokott fejében a' szt. szónok' tanításai pusztában zengő kiáltások. Az éltebb férfiak innepi időtöltésöket — ha tehetségek engedi — a' boristenének karjai között keresik, vagy pedig a' hét alvók' sorába heverednek; az ifiabbnak követik attyokat, vagy pedig mámoras fejü szatirokhoz illő tánczos multságokban dühöngenek. Az éltebb nőnem, kiül a' kapukba túsolni, embert szollani, 's istenes személynek kell az ollyannak lenni, ki a' nő szörnyetegek vasrostáját elkerülheti. Közpélda beszéd: *Alma nem messze esik fájától; — nézd-meg az annyát vedd-el a' leányát; mert a' millyen az annya ollyan a' leánya-is.*

Az alsó idecsi és sz. Régen körüli szászszág' hangejtése — *dialectussa* — a' más vidéki szászokétól nagyon különbözik, — és átállánosan véve az egész hazai nemes szász nemzet nyelve, ollyan különbözö, hogy a' távolvidéki szászok egymást is nem könnyen érthetik-meg. Ennek fő oka az, hogy szász könyv és írás nem létezik, és így: a' nemzet, nyelvében egyformaságot nem szerezhethet. Német könyvből szászul olvas a' szász, német betűkkel és szótaglással szászul ír a' szász és sokkal több munkájában kerül a' szabályos német nyelvet szabálytalan szász nyelvét átválttatni, sok német szavakat egy betűben se egyezőleg kiejteni mint akár mely más nyelvnek megtanulása? Romlott német nyelv ugyan a' szász nyelv, de olly' nagy mértékben hogy talám bajosabb lenne vissza vinni eredetiségére, mint ön magából szabályos szász nyelvet alkotni? — Szol-

gáljanak például a' következő szász szavak, melyeket az alsó-idecsi és Sz. Régen körüli szászok' nyelvéből szedtem össze:

<i>Szászul;</i>		<i>németül;</i>		<i>magyarul.</i>
Der Göt	=	Der Got	=	Isten
Der Mánsh	=	Der Mensch	=	ember
De Fró	=	Die Frau	=	asszony.
Der Goun	=	Der Sohn	=	fiu.
Dai Méth	=	Das Mädchen	=	leány.
Döt Métyé	=	Das Madel	=	leányka.
Döt Brüit	=	Das Brod	=	kenyér.
Der Wen,	=	Der Wein	=	bór.
De Stuff	=	Die Stube	=	szoba.
Der Om	=	Der Ofen	=	kemencze.
Der Krauch	=	Der Krug	=	korsó.
De Bésch	=	Der Wald	=	erdő.
Der Wueng	=	Der Wagen	=	szekér.
De Sentz	=	Die Sense	=	kasza.
Der Göch	=	Das Joch	=	járóm.
De Kripes	=	Der Krebs	=	rák.
Der Fásch	=	Der Fisch	=	hal.
De Kirch	=	Die Kirsche	=	cseresznye.
Döt Rech	=	Der Berg	=	hegy.
Döt Gáppel	=	Die Kuppel	=	kup.
Döt Hujpel	=	Der Hügel	=	halom.
Der Hom	=	Die Aue	=	berek.
Daj Akkes	=	Die Axt	=	fejsze.
De Bráck	=	Die Brücke	=	híd.
Det Vierl	=	Die Metze	=	véka.
De Spál	=	Die Spuhle	=	orsó.
Daj Luot	=	Der Sarg	=	koporsó.
Der Düjt	=	Der Tod	=	halál.
De Másch	=	Der Vogel	=	madár.
Der Hongt	=	Der Hund	=	kutya.
Döt Ránd	=	Das Kalb	=	borjú.
Der Schmiss	=	Der Mantel	=	köpenyeg.
Der Klappel	=	Der Stock	=	pálcza.

Döt	Öuch	=	Die	Auge	=	szem.
Der	Gréf	=	Der	Richter	=	biró.
	Ond	=		Und	=	és.
	Deno	=	Nachdem		=	azután.
	Eüs	=	Ausz		=	kün.
	Grai	=	Grün		=	zöld.
	Giel	=	Gelb		=	sárga.
	Rüit	=	Roth		=	veres.
	Ich hu	=	Ich habe		=	nékem van
	Leimen	=	Lieben		=	szeretni.
	Schwen	=	Schweigen		=	halgatni.
	Schleön	=	Schlagen		=	ütni.
	Résen	=	Reisen		=	utazni.
	Kéfen	=	Kaufen		=	vásárlani.
	Isen	=	Essen		=	enni.
	Drängen	=	Trinken		=	inni.
	Lofen	=	Laufen		=	futni.
	Zuelen	=	Zahlen		=	fizetni.

Közlem a' Miatyánkat is Köhalomszéki hang-
ejtés szerént:

*Voater auser dier dau best em Hemmel, ge-
heleget verdé deing numen. Zaukom aus deing
rech. Deing vell geschei, aff ierden, als vei em
Hemmel. Auser daeglich Briut gaff aus heigt;
ond vergaff ans auser schuld: vei mier vergien
ausern schuldigeren. Feir aus net, en verse-
chung; saundern erliis aus von dem üwell. Den
deing ess dat Rech, daj Kraft, ond dei Herr-
leget, von Jeveget zau jeveget. Amen.*

Alsó Idecs felett áll a' magoss sóshavas, vagy
szalonnavár hegye, németül Salzberg, olábul sin-
nyiore. Ennek tetején volt valaha mintegy 50 öl
hosszaságú 15 — 20 öl szélességű vár, melyből
némely sáncz és alapfal darabokat még nem tö-
rölhetettel az idő' keze. Látszanak innen: a' re-
gényes n. görgényi vár festői vidékével együtt,
— a' vécsi — járás Dédáig, és sz. Régen a' kö-

rülte fekvő falukkal. Az egész hegy vízözön hor-
dotta kövekből van összesülve, nap keleti olda-
lából gazdag édes források, n. nyugoti és északi
oldalából még gazdagabb sóforrások erednek.

Még közelebb a' faluhoz, van egy hegyes
domb, vár volt ezen is, ma leányvárnak nevezik.

Az alsó idecsiek földmívelők: természetnek
szép búzát, törökbúzát, rozsot és kevés zabot,
dívatozik közöttük gyümölcs és kertivetemény ter-
mesztés is; jó ízű ropogos cseresznyéjükből és
vékony kérgű diójükből — midőn termés van —
bőjő annyi pénzök, hogy adójokat kifizethetik,
és addig egy száz legénynek-is megházosadni
nem szabad, míg bizonyos számú cseresznye vagy
diófákat nem szaparit.

Az alsó idecsi toronytól mérve 582 ölnyre
fekszik Felfalu, a' két helység közötti maros szí-
getének n. nyugoti oldala mellett; lakósi, év.
ref. magyarok, ó hitű oláhok, és zsidók, neve-
zetesebb birtokossai, a' báró Kemény, léczfalvi
Gyárfás és kövesdi Bóér familiák; határának sok
károkat tézzen a' szabállyozást váró Maros; adó-
zó-közönsége földmíveléssel és tutajozással kere-
si kenyerét; vannak jólhasznált tölgyсарj erdő-
ségei és berkei.

Orosz Idecs, oláhuł Potok; alsó Idecstől egy
óra n. keletfelé; körül van véve erdős bércek-
kel, lakósi ó hitű oláhok, kik a' b. Kemény fa-
milia zsellérei; van itt a' m. birtokosságuak 1020
hóld + 513 négyszeg öł területmértékü erdője;
a' helység' szabad erdője szálas bikkes, és szinte
akkora mint a' birtokosságé, olyan ez, mint jég-
verté búzaföld, melyre sírva nézhet gazdája. Az
ugy nevezett Hilboka völgye csalhatatlan idő-
profétája a' helységnek; melyből ha reggelenként
ködöszlop emelkedik-fel időváltozást jelent, van
sóskutja, cserépcsürje, kevés de igen jó mész-

köve; lakóssi földművelésből és erdőlésből élnek.

Idecspatak, Vécstől félóra, délkelet felé; lakóssi ó hitű oláhok, kik a' b. Kemény, Bornemisza, Pávai 'sat. m. familiák zsellérei; nagy de sovány lakköre szűken adja a' kenyeret; széles kiterjedésű közönséges erdősegei — mellyek valaha szép tölgyesek lehettek — gyászolják a' fejsze nyelére irtt erdősi törvények következeit, és bokrokká aljasadva jövendőlik gazdáiknak, hogy ma holnap nem leend miből szerezzenek pénzt kenyerek' pótlására.

A' Pityátrics erdőnek, *la paltyinis* nevű részében, a' Maros és Görgény vizei közötti anyabérczen, az ugy nevezett Zászpád hegye megett, látszanak nyomai mintegy 800 — 900 öl hosszúságú sáncznak, mely a' bércezen ezen magossabb darabját n. keleti lankás oldala felől hajdanta fedezte; nap nyugotról pedig a' Zászpádon egy kis őrvár szolgált védelemül, a' körulte lévő méj völgyekkel együtt. Az ilyen sánczokat noha Hunusak' árkaiknak lenni tartják történetiróink, ezt, én annak még se tartom: menedékhely lehetett ez, a' vidéket és Gyergyó széket szokszor feldult tarárok ellen, mert: ugyancsak a' vécsi-járásban, a' Kopasztmás hegyének bércei között voltak még ilyen nemű helyek, mellyeknek emlékét fentartja a' *gyálu tatáruluj* = tatárhegy.

Erdőszakál, Vécstől félóra n. nyugot északfelé, lakóssi ó hitű oláhok, kik résszerint a' b. Kemény familia zselléri, résszerént pedig egyházi, nemesek; van gazdag erü sóskutja és termékeny gabona mezője, közönséges erdősegei elpusztultak; lakkörében volt valaha egy Veresszék nevű falu, melynek helye körül a' sás-domb nevű erdő kősoágyáson fekszik.

1835ben, a' Vécsi-járásnak Moldova és Gyergyó felőli havassai és a' Marosnak ezek közötti

völgye valának útasaim tárgyai; segítő és bátorságosító véduram pedig m. gy. monostori báró Kemény Simon úr; társul ajánlá magát m. Herczeg János úr-is; a' jó bárónak 12 fegyveres embereit vezették udvarbíró t. Vári József és Kis György urak.

Vécsről a' fenirt év augustussának 23dikán délutáni 3 órakor megindultunk, és Holtmarosan, Magyaron, Maros Oroszfalun, Füleházán keresztül estvére érkeztünk Galonyára. Eddigi útunkban Magyaró és M. Oroszfa lu érdemlenek említést. —

(folytatása közelebbről).

A' S Z E R E L E M' T Ű Z P R Ó B Á J A.

ERKÖLCSI REGE, HÁZASOK' SZÁMÁRA.

Bulwer után.

E l s ő s z a k a s z.

Soha két személyt szenvedelmesebb indulat nem lánczolt egymáshoz, mint Ádolfot és Celestinát! szerelmök köz példa-beszéddé vált. Lehet gondolni hogy hajlandóságuk szerencsétlen volt — mert hiszen szívből senki sem szeret, ha csak az emberek nem akarják azt megakadályoztatni. Az ellenmondás' szelleme bámulásig erős a' maga következeiseiben.

Ádolf gazdag és nemes volt — Celestina nemes és szegény. A' két ház egyenetlenségben élt egymással. Ádolf háza szerfelett nagyra vágyó volt, 's a' Celestináé szerfelett kevély. De ha legjobb barátok légyenek is, atyjai k még sem egyeztek volna-meg a' gyermekek' szerelmében —

Ádolf atyja, mivel gazdag nőt ohajtott fiának, — Celestináé, mivel büszkébb vala, hogy sem lekötelezés alá vesse magát, 's elég világ-ösmérete vala tudni, hogy kötelezettnek tekintetik mind az, valakinek vagyontalan leányát egy gazdag és nemes fiu vérsi feleségül. Celestinát atyja örömet valamely vagyonos parvenu-hez adta volna, hogy ennek pénzét kölcsön vevén ön leereszkedésével kérkedhessék. Mert a' jó társaságban maxima, hogy roturier-től kegy nem származhatik. Neki csak hálát szabad érezni, ha szolgálatja elfogadtatik. Alig fedezették-fel tehát a' szerelmesek' hajlandósága, rokonaik azonnal kötelességnek találták, iszonyúlag felbosszankodni. Kétségbe sem lehet hozni, hogy a' szülőknek teljes joguk van gyermekeik' szemeikhez idegeikhez és sziveikhez. Ahoz nekik nem lehet szavok, hogy boldogok legyenek, ha csak nem épen azon az úton, mely amazok előtt a' legkedvesebb. E' szembe-ütköző igazságok azonban Ádolfot és Celestinát meg nem győzheték. Jóllehet ez utóbbi elzáraték 's az előbbi szemmel tartatott, ők még sem szüntek folytatni gyakori levelezéseiket, 's néha találkoztak is egymással. Szerelmök nem vala mulékony ötlet — minden nehézségek akadályok és veszedelmek' ellenére sokkal erősebbé vált az, egy esztendő' végével, mint valaha. Celestina vitézül elútasított két fiatal kereskedőt, szépet és buzgalommal teljest — és egy nagyon öreg pénzváltót, ki esztendő alatt özvegyül hagyá vala őt. Ádolf — a' vidám a' szép Ádolf — lemondott minden csapodárságról és hódításokról — minden asszonyi lény elvesztette szépségét előtte, mióta Celestinát meglátá. De jóllehet az idő nőtten-nevelte szenvedelmöket, ohajtott kimennetel felől azonban semmi reményt sem nyújta nekik — még magok is kétségbe kezdenek esni. Ce-

lestina arczáiról tüntek a' rozsák; a' leány hervadni kezdett, ajkai elfelejték a' mosolygást, tetei kerekdedségöket elvesztették, szüntelen könnyreszkete szemeiben, 's olyan sohajtásokat bocsáta kebeléből, hogy a' háznál minden cselédnek megesett rajta szíve. Végre megbetegüle a' szegény leány, — 's közel volt a' hálálhoz a' szerelem miatt. Ádolfnak szilajabb szenvedelme is megzavará a' fiatal ember' egészségét. Láz bolygatta vérét, gyakorta semmi kapcsolat sem vala beszédeiben — nagy atya megbolondult volt — 's Adolf is kezde öséhez ütni.

Megijedve, de nem szelídülve, a' szerelmes ifiúhoz így szóla komolyan atyja: „Mondj-le — bár csak egy ideig — e' helytelen szerelemről. Dologtalanság a' szülője a' gyermeki bolondságnak. Vagyonom' felét feláldozom, hogy az udvarnál azon ~~hivatalt~~ megszerezze számodra, mely mindenkor végső iránya volt nagyra vágyásodnak. Fiam, te fiatal vagy, büszke és dicsőségre vágyó; vagyonod 's hírneved ez' úton örökre biztosítva lesz. Örömmel teszem ez áldozatot érted, csakhogy Celestináról mondj-le.

Ádolf szenvedelmesen szorongatá atyjának kezét. „Lehetetlen!“ így szóla tompa hangon, „egy pilantás tőle feléri minden álmoképeit a' nagyravágyásnak.“ Ezt mondván, a' szobából eltávozék.

Végre látván hogy nem élhetnek egymással, szerelmesink azt a' reménytelen tervet forralák — hogy külön választva se éljenek — szóval, azt végezték, hogy magokat elpusztítsák. Szerettem volna megszerezni magamnak azon leveleket, melyeket egymás közt e' szomorú tárgy felett váltottak. Soha sem olvastam egyszerűebb és szívrehatóbbat. Azokat látván akárki legtermészetesb állításnak tartotta volna, hogy a' kik való sze-

relmet éreznek egymáshoz, azoknak mindenkor egy adag porosz kéksavannyal kelletik ellátva lenniök: — ki tudja mi bal eset szakaszthatja-el őket egymástól véletlenül: 's külön választva lenni! — mennyivel kedvesebb a' halál!

A' szerelmesek tehát megegyezének, hogy azon egy éjszaka mérget vegyenek-bé. Utolsó levelek egymás könnyeitől felholyagozva valának írva. — Épen tizen-egy volt az óra. Adolf szobájába vonúlt — kezébe vevé a' mérget, 's figyelemmel szemlélte azt. „Holnap,“ így szóla andalogva, — „holnap“ — 's a' dugót kivoná — „holnap“ — mi kedvetlen szagu — holnap végre nyugalomban lézek. E' szív“ — az üveget felrázta — „hogy habzik! — e' szív megszűnik dobogni — 's kegyetlen szülőink talán egy közös sírt nem fognak megtagadni tőlünk.“ — Így szólván méjjen felsohajtott, 's Celestina' nevét dadogván, a' gyászos itált elnyelé.

Az alatt Adolf atyja 's anyja még a' vacsoránál ültek. Az öreg kulcsár, ki szemeit törölgeté midőn Adolf a' szobából kilépett, töprenkedve járt le 's fel, mint a' kinek valami fekszik 'szívén. Minthogy a' gazda nagyon ehes vala, 's az asszony nagyon álmos, az öreg emberre senki sem ügyelt. Végre midőn a' többi cselédek eltávoztak, az öreg hátra maradt — háromszor újra helyezteté a' poharakat, 's ugyan annyiszor az üvegeket újra rakosgatá.

„Jól van — elég már — zárd-bé az ajtót magad után.“

„Értem, Nagyságos Uram. Nem vett valamit észre.“ —

„De mit?“

„Az úrfi — Nagyságos Uram, igen, az úrfi —

„Az úrfi, no's? —

„Nagyságos Uram én félek, hogy rossz do-

log lesz. Nem látta Nagyságod, miként néze-ki, midőn a' szobából eltávozott?"

„*Ma foi.* Akkor épen a' csirkét metéltem.“

„'S Asszonyom! — a' Nagyságod kezét milyen indulatosan csókolá-meg.“

„Igen, úgy van (álmoson) derék jó szíve van a' fiunak, *le cher enfant!*“

„'S Asszonyom, én nem szeretek sokat beszélni — de — az úrfi felette különös dolgokat mormogott magában két vagy három nap óta, 's ez egész reggel mérget adogatott a' kutyáknak, próba-tétel végett, a' mint mondá.“

„Mérget!“ mond az anya, tökéletesen felébredvén — „hát méregre tett szert?“

„Igen is, asszonyom — tele van a' zsebe vele.“

„Istenem!“ kiált az atya, „lehetetlen — hát ha reménytelenségében — különös egy fiu ez. — A' nagy apja úgy holt-meg mint bolond. Töstént hozzá menyek.“

„Én is,“ kiált az anya.

A' jámbor pár Adolf' szobájába siete; ajtónyitáskor nyögést hallának, fiokat az ágyban elterülve találtak, halaványan, 's elfordult szemekkel; az asztalon egy üvegecske vala, ezen felyülirással: „Méreg,“ 's az üvegecske üres volt.

„Fiam, édes fiam! — tán csak nem valál olyan rossz — talán csak nem — szólj, oh kérlek szólj!“

Oh! kinokat szenvedek! — Jaj! meghalok! — Hagyjatok magamra! Celestina is mérget vett — együtt élnünk nem lehet — Kegyetlen szülök — már nem gondolunk többé véletek — 's meghalunk.“

Gyógyúlj-meg, fiam, gyógyúlj-meg, 's Celestina tiéd lesz“ mond az anya, szinte vonagló félben.

Az atya már orvos után ment. Az orvos Celestina' szomszédságában lakott, 's az alatt míg

ellenmérgeit sietve elkészíté, látogatója olyan jó volt, hogy a' Celestina' atyjának házához szalada, sietőleg tudósítani őt gyermeke' szándékáról. A' szegény öreg úr leánya' szobájába sántikált. Szerencsére anyjával találta, ki jó tanácsait adá *kisdédének*, az ő terjedelmes módja szerint. Celestina nyugtalanul várta, hogy már távozzék-el, szinte holt, halni kívántában! Ekkor atyja lerohana — „gyermek! gyermek! ugyan van újság! — Élsz-e még, Celestina — vettél-e mérget? Az a' gonosz ifiu már —“

„Már!“ kiálta Celestina, kezeit tördelve — „Már!“ — tehát csak reám váraozik. Oh, legalább ezen utolsó öszvebeszéléssünket meg nem szegem!“ — Ezzel ágyához szaladt, 's egy üvegecskét ránta-ki párnája alól; de atyja nyomba követvén, kitekeré azt kezéből, 's a' leány olyan rendkívüli vonaglásokba jött, melyek a' méregnél nem kisebb veszedelemmel fenyegettek.

(folytatása következik).

A' TERMÉSZET' SZAVAI AZ EMBERHEZ.

LÉGY! — Célzatom 's a' fok melyen állasz, titokban fognak előtted maradni. Légy e' fokon megelegült, éldelj, gondolkozz, keresd a' rendet; a' társalkodást. Szabaddá teszek téged, 's a' földnek urává. Tudjad e' jogokat használni 's védeni. Ne légy rabszolga, ne légy zsarnok. Ha parancsolsz: légy jó, igazságos, állhatatos. Ha engedelmeskedsz: ne légy alacsony, ne légy hűtelen. Tartsd-fenn magadat, foglalatos légy és dolgozz. Szakassz gyümölcsöket, vadássz, halássz,

tenyésztesd barmot, vagy ültess, járd és vitor-
 lázd-bé a' földet. Szükségeidről magad ítélj. É-
 tel és ital kellemes érzéseket fognak adni neked.
 Az álmat és nyugalmat enyhítőiddé teszem. Szé-
 rezz takarót és tüzet, midőn fázol; árnyékot a'
 nap' égető sugári — fedelet a' zivatar elől. Ho-
 nod lakod és tulajdonod becsesek legyenek előt-
 ted. Tenyésztesd nemedet. Gyöngéd érzelmet 's
 vidámságot adtam a' szerelembe, gyönyört a' pá-
 rosúlatba. Védjed a' gyenge nőt, légy atya, test-
 vér, háládatos gyermek. Köss barátságot és szö-
 vetséget, 's tartsad-meg azokat. Légy segedelem-
 mel a'hoz, ki veszélyben — inségben van. Senkit
 se bánts, de magadat bátran és szilárdul oltal-
 mazd. Keress fegyvert magadnak, 's bátorságo-
 dat soha — de soha — csüggedni ne engedd. Nézz-
 el magad körül, tanul megösmerni, mi van kö-
 rüled, 's mi volt előtted. Hass-bé a' jövőendőbe.
 Hódúlj az igasságnak, a' szépnek, a' bölcseség-
 nek, és az erénynek. Törekedj a' miveltségnek
 akarmely magasabb fokára, ha szinte mulandó-
 nak látnád is azt. — Meg kell halnod, netünődj
 rajta. Mikor, — titokban maradjd előtted, min-
 den kórban, minden viszonyokban 's minden é-
 letwód mellett. A' halált is megkönyítem neked.
 Ifjúságodban, midőn felőle nem gondolkozol,
 örvendj az életnek. Öregségedben, közelebb a'
 sír' széléhez, légy részvétlen, nyugodtan tekints
 vissza, 's higyed hogy az hiában való. Reméld,
 hogy a' síron túl jobb élet vár reád. Ki legyen
 nem tudhatod-meg; ki legyen a' még nagyobb
 Lény, szived' és tulajdon okosságodtól kérdezd-
 meg; 's ezek vezéreljenek oltárhoz és kegyeshá-
 lára téged.